

לקוטי שיחות
PROJECT
LIKKUTEI
SICHOS

פענוח הערות ומראי-מקומות.

קרח שיחה א.

פרשתינו טז, כד-לד. דבר אלה העדה לאמר העלו מסביב למשכן קרח דתו ואבירם: ויקם משה וילך אל־דתו ואבירם וילכו אחריו וקני ישראל: וידבר אל־העדה לאמר סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה ואל־תגעו בכל־אשר להם פון־תספו בכל־חטאתם: ויעלו מעל משכן קרח דתו ואבירם מסביב ודתו ואבירם יצאו נצבים פתח אהליהם ונשיהם ובניהם וטפם: ויאמר משה בזאת תדעון כי־יהנה שלחני לעשות את כל־המעשים האלה כי־לא מלבי: אם־כמות כל־האדם ימתיו אלה ופקדת כל־האדם יפקד עליהם לא יהנה שלחני: ואם־בריא יברא יהנה ופצתה האדמה את־פיה ובלעה אתם ואת־כל־אשר להם וירדו חיים שאלה וידעתם כי גאצו האנשים האלה את־יהנה: ויהי ככלתו וידבר את כל־הדברים האלה ותבקע האדמה אשר תחמיהם: ותפתח הארץ את־פיה ותבלע אתם ואת־בתיהם ואת כל־האדם אשר לקרח ואת כל־הרכוש: וירדו גם וכל־אשר להם חיים שאלה ותבס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הסקהל:

רש"י ד"ה ויקם משה. כסבור שישאו לו פנים ולא עשו:

במדבר רבה פית, יב. וידבר ה' אל משה לאמר, העלו מסביב למשכן קרח (במדבר טז, כג כד), אף על פי ששמע משה מפי הגבורה, לא אמר להם העלו עד שהלך והתרה בהם, שנאמר (במדבר טז, כה): ויקם משה וילך אל דתו ואבירם, להודיע רשעתו, שאף על פי שהלך משה ברגליו אצלו, הרשעים קשין לרצות, מה עשו לא רצו לצאת מאליהם [נסח אחר: מאהליהם] נגדו, כשראה משה כד, אמר עד כאן הנה לי לעשות, (במדבר טז, כו): וידבר אל העדה לאמר סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים. שנו רבותינו ארבעה נקראו רשעים, הפושט ידו לחברו להפכותו, אף על פי שלא הפכו נקרא רשע, שנאמר (שמות ב, יג): ויאמר לרשע למה תכה רעה, הכית לא נאמר אלא תכה, והנה ואינו משלם, שנאמר (תהלים לז, כא): לנה רשע

(3) תרגום לפסוק כד. מלל עם כנשתא למימר אסתלקו מסחור סחור למשפנא דקרח דתו ואבירם:

פרש"י ד"ה העלו. כתרגומו, הסתלקו מסביבות משכן קרח:

(5) תנחומא פרשתינו ח. וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל העדה לאמר העלו מסביב. ואף על פי ששמע משה מפי הגבורה כד, לא אמר להם עד שהלך והתרה בהם, שנאמר: ויקם משה וילך אל דתו ואבירם. להודיע רשעתו, שאף על פי שהלך משה ברגליו אצל הרשעים, היו קשים לרצות. מה עשו. לא רצו לצאת מאהליהם כנגדו.

ספר הזכרון ד"ה ויקם משה וכו' לפי שהיה די לו לאמר וילך משה מה ת"ל ויקם להודיע רשעתו - וזהו אמרו ברגליו כלאמר אע"פ שקם משה בעצמו והלך ברגליו לא רצו ללכת.

(6 פירוש מהרזי"ו. שהלך והתרה בהם. בתנחומא כאן סי' ח'. עי' לעיל סי' ד' בא"א ע"פ המדות וכאן כפי מה שכתוב:

(7 תרגום יונתן. וקם משה ונאזל לאוקחא לדתן ונאבירם ונאזלו בתרזי סבי ישראל.

פנים יפות. יקם משה וילך אל דתן ואבירם וגו', פירש"י כסבור שישאו לו פנים ולא עשו, לולי פירש"י ז"ל היה נראה כיון שידע שימותו על ידו שאמר לו השי"ת דבר אל העדה לאמר העלו מסביב וגו', רצה להתרות בהם כדין כל המומתים צריכין התראה, ואמרינן בפרק אילו הן הנחנקין [פט:] גבי כובש נבואתו מאן מתרי' ביה נביא אחרינא, א"כ כיון שכל העדה נגררים אחר קרח כמ"ש אח"ז בזאת תדעון כי ה' שלחני, א"כ מי יכול להתרות בו אלא מרע"ה עצמו ששמע מפי השי"ת שימותו א"כ היה צריך לילך בעצמו להתרות בהם התראת ודאי ולא התראת ספק, ולכאורה היה נראה דנפקא לרש"י ז"ל דע"כ היה יכול לעשות זה ע"י שליח, שהרי אמר להם דרך תנאי אם כמות כל האדם וגו' ואם בריאה יברא וגו', דקי"ל דכל דבר שאינו יכול לעשות ע"י שליח אין מועיל בו תנאי כדאיתא בכתובות דף ע"ד ע"א, אך נראה דזה אינו דהא כתבו התוס' בגיטין בפרק המגרש [פ"ד ע"א ד"ה ע"מ שתעלי לרקיע] דוקא מעשה צריך להיות ע"י שליח אבל התנאי א"צ להיות ע"י שליח, והכא הוי התנאי אם כמות ואם. בריאה וגו', ונראה דתליא בפלוגתא בחלק דף ק"י ר' יוחנן אמר קרח לא מן הבלועין ולא מן השרופין היה כדכתיב ואת כל היקום אשר לקרח וכו' במתניא תניא קרח מן השרופים ומן הבלועים וכו', נראה הטעם דר"י שנבלע היקום ולא קרח עצמו, כיון דס"ל דבעינן התראה וכיון שקרח היה לפני אוהל מועד להקטיר קטורת לא היה אצל ההתראה שהתרה מרע"ה בדתן ואבירם, לכך לא נענש בגופו אלא בממונו דא"צ התראה, וגם לא היה מן השרופים דכבר כתבנו לעיל מה שפירש"י דקרח פיקח היה שהתנה והקדיש המחיתה והקטורת ע"ת, ולא כמו ר"ן איש שחטאו על נפשותם וסברו שיהיו כולם כהנים כנ"ל, א"כ

ולא ישלם וצדיק חונן ונותן. ומי שיש בו עזות פנים ואינו מתבטל לפני מי שגדול הימנו, שנאמר (משלי כא, כט): העז איש רשע בפניו וישר הוא יבין דרכו. ומי שהוא בעל מחלוקת, שנאמר: סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה, וישניהם היו בדתן ואבירם, עזות פנים ומחלוקת. מחלוקת: מ' מפה, ח' קרון, ל לקוי, ק' קללה, ת' תועבה. ויש אומרים, תכלית, פליה מביא לעולם. (במדבר טז, כז): ונעלו מעל משכן קרח, כיון שראו שנסתלקו ישראל מסביבותיהם, יצאו מחרפין ומגדפין, שנאמר (במדבר טז, כט): יצאו נצבים, ולהלן פתיב (שמואל א יז, טז): וישלם הפלשתי השכם והערב ויתנצב ארבעים יום. (במדבר טז, כח כט): ויאמר משה בזאת תדעון כי ה' שלחני, אם כמות כל האדם ימתן אלה, משל למה הדבר דומה לשושבין בתו של מלך שהיו עדותיה בידו, עמד אחד מן המסבין וקלל את השושבין, ואמר לא היו בתולים לבתו של מלך, עמד השושבין כנגד המלך ואמר לו אם אין אתה תובע בנפקין שלך ואין אתה מוצא את זה והורגו בפני הכל, אף אני אומר בנדאי שלא נמצאו בתולים לבתו של מלך. מיד אמר המלך מוטב לי להרג את זה ולא יוציא השושבין שם רע על בתי. וכך קרח נחלק על משה ואמר מלבו ומעצמו אמר משה כל הדברים הללו. פתח משה ואמר לפני הקדוש ברוך הוא אם מתים אלו על מטותם כדרך שבני אדם מתים, והרופאין עולין והן מבקרין אותם כדרך שכל החולים מתבקרין, אף אני כופר ואומר (במדבר טז, כט): לא ה' שלחני, ומלבי אמת. זה אחד משלשה נביאים שאמרו בלשון הזה, אליהו, ומיכה, ומשה. אליהו אמר (מלכים א יח, לו): אליהי אברהם יצחק וישראל היום ינדע כי אתה אלהים בישראל ואני עבדך ובדברך עשיתי את כל הדברים האלה, ענני ה' ענני ונדעו העם הזה כי אתה ה' האלהים ואתה הסבת את לבם אחרנית, אם אין אתה עונה אותי אני אומר אתה הסבת את לבם אחרנית. וכן מיכהו אמר לאחאב (מלכים א כב, כח): אם שוב תשוב בשלום, אף אני אומר לא דבר ה' בי. וכן משה אם כמות כל האדם וגו', אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה מה אתה מבקש, אמר לפניו רבונו של עולם (במדבר טז, ל): ואם בריאה, אם בראת פה לארץ, הרי יפה, ואם לאו (במדבר טז, ל): יברא ה', יברא לה עכשיו פה. אמר לו הקדוש ברוך הוא (איוב כב, כח): ותגזר אמר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור.

שמה להנאותם ולא להשיבם למוטב כפירש"י (שם) אלא לתת הגזרה והפסק דין לפנייהם.

תורת מנחם שיחת ש"פ קרח תשכ"ה עמוד 38.
בהתחלת הפרשה מעתיק רש"י התיבות "ויקח קרח", וכותב: "פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא" (וממשיך לבאר פרטי הדברים). ואינו מובן: א) ענינו של פירוש רש"י על התורה הוא לפרש פשוטו של מקרא כפי שחוזרים ומדברים ("מ'האלט אין איין רעדן") מידי שבת בשבתו ע"פ מ"ש רש"י בעצמו בכ"מ, החל מספר בראשית: "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא". ואילו כאן כותב רש"י "פרשה זו יפה נדרשת במדרש כו", ומביא בפירושו את דברי המדרש?! ואין לומר שרש"י מביא דרשה זו אף שאינה פשוטו של מקרא להיותה דרשה יפה ("יפה נדרשת"), כי בודאי יש במדרשים עוד דרשות יפות [שהרי לא יאומן כי יסופר שבכל מדרש תנחומא ובכל המדרשים שנתגלו בימיו, לא מצא רש"י דרשות יפות נוספות מלבד דרוש זה], וא"כ, ה' לו לרש"י להביא בפירושו דרשות יפות במקומות נוספים. וכיון שבכל התורה לא הביא רש"י דרשות יפות, בהכרח לומר, שרש"י מפרש רק פשוטו... ועוד קושיא עיקרית בכללות הפרשה בנוגע לזמן שבו נתעוררה מחלוקת קרח דלכאורה, מצד הטענה "כי כל העדה כולם קדושים גו' ומדוע תתנשא", היתה המחלוקת צריכה להתעורר משך זמן רב לפני"ז: לאחר (חטא העגל שה' בסמיכות ל) מ"ת ניטלה העבודה מן הבכורות וניתנה לשבט לוי. וגם בנוגע לאהרן ובניו הנה מהקמת המשכן חניך משה רבינו את אהרן במשך שבעת ימי המילואים להיות כהן גדול, ובניו - כהנים. בני"י ויתירה מזה: עוד לפני הקמת המשכן ה' כבר אהרן מובדל משאר כפי שמצינו בשעת מ"ת ש"אתה (משה) מחיצה לעצמך ואהרן מחיצה לעצמו כו'. וגם לאחר כן ה' סדר הלימוד באופן ש"משה ה' לומד מפי הגבורה, נכנס אהרן שנה לו משה פרקו", ואח"כ בני אהרן, הזקנים, וכל העם. וא"כ, למה המתין קרח זמן רב כ"כ עם מחלוקתו על משה? יש מפרשים שמחלוקת קרח היתה לפני כן, ונכתבה כאן שלא כפי סדר הזמנים, שהרי אין מוקדם ומאוחר בתורה. לפני"ז - [ועפ"ז מתרצים מ"ש בהמשך הפרשה בנוגע לשבט לוי "ונלוו עליך ושמרו את משמרת אוהל מועד וגו'"], אף שמינוי הלויים ה' כבר כיון שכל פרשה זו אירעה לפני כן, ונכתבה שלא

לא היה עליו חיוב מיתה מחמת קטורת כיון שהיה ע"ת, ומתניתא ס"ל דחיוב מיתה של כולם היה בל"ז משום שמרדו במשה כדן מורד במלכות, שאחז"ל [מגילה יד:]: שאין צריך למדינינהו וה"ה דאינו צריך התראה ופליגי אם היה למשה דין מלך ופירש"י ז"ל כרבנן דא"צ התראה:

(8) לקוטי שיחות חלק יג עמוד 53. בפירושו עה"פ ויקהל עליהם קרח גו' (שלפני פסוק זה) כתב רש"י: הלך אצל השבטים ופתה אותם כסבורין אתם שעלי לבדי אני מקפיד איני מקפיד אלא בשביל כולכם כו' עד שנתפתו כולם. היינו שקרח הוא אשר פיתה את אנשי העדה ומשכם בדבריו שהוא מתכוון לטובתם וכו', עד שהכניסם בתלונות על משה ואהרן. והוא הדבר בנוגע לראשי המשתתפים בהמחלוקת שהם דתן ואבירם וגו' ואנשים מבני"י חמישים ומאתים, וכמו שפרש"י: בשביל שה' שבט ראובן (שממנו היו דתן ואבירם וכו' ורובן של הר"ן איש) שרוי שכן לקחה ובניו נשתתפו עם קרח במחלוקתו, .. והיינו שהשתתפותם במחלוקת באה עי"ז שקרח פיתה אותם והסיתם עד שנדמה להם שטענתו נכונה. אבל הם מצ"ע לולא פיתויו של קרח, לא היו נכנסים למחלוקת זו.

שה"ג. לקוטי שיחות חלק יז עמוד 242. מ'האט שוין פיל מאל גערעדט וועגן דעם דיוק בתכלית פון לשון פרש"י על התורה, ניט נאר די ווער-טער פון זיין פירוש, נאר אויך די ווער-טער פון פסוק וואָס ער איז מעתיק (פאר דעם אנהייב פון זיין פירוש)....

(10) מהרש"א סנהדרין קי עמוד א. ויקם משה וילך גו' מכאן שאין מחזיקים כו'. דמשום דיבור סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים וגו' לא הוה אצטריך לילך אצלם שהיה אפשר ע"י שלוחו אבל גם אחר שא"ל הקב"ה למשה העלו מסביב למשכן קרח דתן וגו' הלך משה בעצמו אליהם לדבר עמם דברי רצוי אולי ישובו עוד ומכאן שאין

(11) אברבנאל כאן. ולכן עשה התראה שיעלו ויבדלו משם כי אם לא יעלו ויסתלקו משם דע לך שימותו כמותם כמוהם והתרה משה אצל היושבים אצל קרח ועדתו ואז הלך משה אל דתן ואבירם ולא היתה הליכתו

אחר חוט אחד של תכלת פוטר, זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה": סיבת המחלוקת של קרח היתה (לא כהונת אהרן, אלא) בגלל ש"נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל", אלא, שטענתו על אליצפן לא היתה שייכת כלל לר"נ איש דראובן, ולכן הוכרח לטעון על כהונת אהרן. אבל, אם הי' טוען מיד לאחר מינוי אליצפן פשיטא שכל אחד הי' מקשה: למה המתין עד עתה, שמינו אליצפן לנשיא על בני קהת, כולל גם על קרח שמזה מוכח, שרק כבוד עצמו הוא דורש. ולכן, הוכרח בלית ברירה להמתין עד שתהי' איזו טענה ותירוץ בידו על זה. וזהו שממשיך רש"י: "מה עשה כו' הלבישן טליתות כו'" שחיכה עד שנאמרה פרשת ציצית, וכיון שלדעתו יאמר משה כמו שהוא ע"פ שכל שאין צריך חוט תכלת, מזה יביא רא' לקושייתו: "למה תתנשא" - והחשבון שלו הי', שאם תתקבל טענתו תבטל נשיאות אליצפן עליו, כי באמיתית רק בזה נתקנא, ולא באהרן.

(19 מנחומא פרשתינו ג.) אמר משה, הואיל ולא רצו לבא, אני אלך אצלם, אולי יתביישו ויחזרו בהם, שנאמר, ויקם משה וילך אל דתן ואבירם.

במדבר רבה פי"ח, ד. אמר משה הואיל ולא רצו לילך אצלי אני אבוא אצלם אולי יתביישו ויחזרו בהם, שנאמר (במדבר טז, כה): ויקם משה וילך אל דתן ואבירם,

(22 סנהדרין קי עמוד א.) ויקם משה וילך אל דתן ואבירם. אמר ריש לקיש: מכאן שאין מחזיקין במחלוקת, דאמר רב: כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו, שנאמר: "ולא יהיה קלרם ונכערתו".

(24 פרש"י סנהדרין שם.) מכאן שאין מחזיקין במחלוקת - שמחל על כבודו והוא עצמו הלך לבטל מחלוקת:

(26 מהרש"א. כל המחזיק כו'.) שנאמר ולא יהיה כקרח וגו' דאחר שכתב למען אשר לא יקרב איש זר וגו' ע"כ ולא יהיה כקרח כו' הוא ענין אחר דהיינו שלא יחזיק במחלוקת כמו שעשו קרח ועדתו. ואמר שראוי להצטרע כתיב הכא ביד משה וגו' ומפורש בפירוש רש"י בחומש בחולקים על הכהונה כינוי דלו על קרח ומהו ביד משה ולא כתיב אל משה רמז לחולקים על הכהונה כו' ע"ש:

במקומה]. אבל, תירוץ זה אינו מספיק, כי, בכל אופן, בהכרח לומר שהי' זה לאחר הקמת המשכן, כדמוכח ממ"ש בהמשך הפרשה: "וירם את המחנות גו' ועשו אותם גו' ציפוי למזבח". וא"כ, עדיין יוקשה, שהרי הבדלת אהרן מכל בני היתה עוד לפני הקמת המשכן, כנ"ל. ובגלל ב' קושיות אלו, שהם קושיות כלליות בכללות הפרשה דמחלוקת קרח (נוסף על עוד קושיות בפרטי הענינים) מקדים רש"י לומר "פרשה זו (דלכאורה: תיבות אלו מיותרות, ובמקום זה הי' רש"י צריך להוסיף "ויקח קרח וגו'" אלא כוונת רש"י להודיע שכיון שיש קושי בכללות הפרשה, לכן כל הפרשה צ"ל) יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא": אע"פ שהפירוש שלי אומר רש"י הוא ע"ד הפשט, הנה בפרשה זו מוכרחים להגיע לפירוש ע"ד הדרוש, [וע"ד משנת"ל בנוגע למ"ש רש"י בס"פ שלח: "מיסודו של רבי משה הדרשן העתקתי כו'" שהפשט גופא מכריח שזקוקים לדרך הדרוש], אלא שבדרוש גופא הנני בוחר אומר רש"י הדרשה ש"במדרש רבי תנחומא", כיון שדרשה זו היא קרובה לדרך הפשט. וזוהי הכוונה בדברי רש"י "פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא": איתא בגמרא: "כל האומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה וכו'", כך, שלא שייך לומר שרק "פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא", ואילו שאר הפרשיות, או הדרשות שבשאר המדרשים (מלבד מדרש רבי תנחומא) אינם יפות ח"ו; בודאי ש"כולם אהובים כולם ברורים", וכולם יפים. אלא כוונת רש"י באמרו "פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא" היא ביחס לדרך הפשט, כי: (א) מצד דרך הפשט זקוקים לדרשה זו, (ב) דרשה זו קרובה לדרך הפשט. ומביא רש"י את הדרשה שבמדרש רבי תנחומא "ומה ראה קרח לחלוק עם משה, נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל, שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור. אמר קרח, אחי אבא ארבעה היו עמרם הבכור נטלו שני בניו גדולה, אחד מלך ואחד כהן גדול, מי ראוי ליטול את השני, לא אני שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם, והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם, הריני חולק עליו ומבטל את דבריו. מה עשה, עמד וכנס ר"נ ראשי סנהדראות רובן משבט ראובן שכיניו .. והלבישן טליתות שכולן תכלת, באו ועמדו לפני משה, אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת בציצית או פטורה, אמר להם חייבת, התחילו לשחק עליו, אפשר טלית של מין

דער רבי האט זיך קיין מאל נישט אָפּגעשראָקן פֿאַר דעם צווייטנס מצב, צי ער איז אַ ירא שמים בתכלית צי מיטל מעסיק, אָדער אפילו אַזאַ וואָס דער שטות פון נפש הבהמית פֿאַרדעקט אויפן אמת, אויף אַזוי ווייט, אַז ער ווייס גאָרניט אַז ער דאַרף תשובה טאָן. אין וועלכן מצב יענער איז נאר געווען, האָט זיך דער רבי פֿאַרנומען מיט אים, זייער אפט געטאָן אים אַ טובה אין גשמיות. וואָס במילא איז דאָס געווען אַ טובה אויך אין רוחניות. ווייל בשעת יענער ווייס אַז מען האט אים געטאָן אַ טובה אין גשמיות איז דאָס ע"ד ווי די גמרא זאָגט, אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו, ובמילא האָט דאָס אויף אים גע'פועל'ט אויך אין רוחניות. אויסער דעם וואָס דער אַלטער רבי שרייבט אין תניא: והן לא לא הפסיד שכר מצות אהבת רעים, לבד זאת פועל'ט מען אויך, אַז יענער קערט זיך אום בתשובה, צו ווערן אַזוי ווי מען דאַרף.

(41 סנהדרין קי עמוד א.) "וכני קרח לא מתו". תנא משום רבינו אַמרי: מקום נתבצר להם בגיהנם ויָשבו עליו וְאָמרו שִׁירָה. אָמר רבֵּה בר בר חנָה: זימנא תנא הנה קאזילנא באורחא, אָמר לי הווא טייעא: תא וְאָחוי לך בלועי קרח. אָולי תזאי תרי בלועי דחנה קא נפק קיטרא מנייהו. שְׁקל גִּבְכָּא דַּעֲמָרָא, אַמְשִׁייה מִיָּא, וְאִתְבִּיחַ בְּרִישׁ רומחיה, וְאִתְלַפִּיחַ הָתָם. אִיתְרַף. אָמר לי: אצית מה שְׁמַעְתָּ. וְשָׁמַעִית דְּהוּ קאָמרי הָכִי: "מִשָּׁה וְתוֹרְתוֹ אָמַת, וְהֵן בְּדָאִים". אָמר ליה: כל תִּלְתִּין יוֹמִין מִהֲדָרָא לְהוּ גִּיְהֵנָם כְּבָשָׁר בְּתוֹף קִלְחַת, וְאָמרי הָכִי: "מִשָּׁה וְתוֹרְתוֹ אָמַת, וְהֵן בְּדָאִים".

(42 אבות דר"נ פרק לד, י.) עשרה נקראו חיים. הקב"ה (ירמיהו י"י) וה' אלהים אמת הוא אלהים חיים.

(43 קונטרס ומעין מאמר ב בבסופו.) כי אמיתת החיות הוא אלקות שהוא בחי' אלקים חיים וכמ"ש (ירמ' י. י) וה' אלקים אמת הוא אלקים חיים כו', פי' להיות שהוא אלקים אמת הרי הוא אלקים חיים. דהנה אמת הוא שאינו נפסק לעולם...

(27 באר בשדה.) אע"ג דזה למדו רז"ל בסנהמדרין מקרא דלקמן ויקם משה וילך לדתן ואבירם משום דאי מהווא קרא לחוד יש לדחות ולאמר דלא לפייסן הלך שם אלא להזהיר את העדה ולאמר סורו נא אמנם הכא דכתיב וישלח לקרא מוכח דהיינו לפייסן שלא להחזיק במחלוקת.

(32 ספר הזכרון. ראה הערה 5.)

אוה"ח. ויקם משה וילך וגו'. צריך לדעת טעם אומרו ויקם, ואם להודיע שהיה יושב מה יצא לנו מהודעה זו, אכן ירצה על דרך אומרו (משלי ט"ז: י"ח) לפני שבר גאון ולפני כבוד ענוה, ואמרו ז"ל (שמו"ר פמ"ה) השפילי הגבהתי, והוא מאמר הכתוב ויקם משה קימה היתה לו במה שהלך לדתן ולאבירם האנשים הרשעים אשר חרפוהו ולא רצו לבא אצלו והשפיל עצמו הוא והלך אצלם, עליהם נאמר לפני שבר גאון, ועל משה ולפני כבוד ענוה:

(34 אוה"ח לבראשית.) ומעתה יתְּשֵׁב טעם שְׁחֹר הפֶּתוּחַ לומר פעם שְׁנִיָּה ויקם הַשָּׁדָה, לומר כי אחר שְׁקִבְר אֲבִרָהֶם וגו', בְּזֶה הַשְׁלָמָה הַקִּימָה שֶׁל הַשָּׁדָה לְאֲבִרָהֶם, וְזוֹלַת זֶה הֵגֵם שְׁבָעֲרָף עֲפֹרֹן נִחְתָּמָה גִּזְרָתוֹ שְׁסָלֵק נְכוּתוֹ, אָבֵל עֲדִין אֵינוֹ נִקְרָא שֶׁל אֲבִרָהֶם כְּפִי הַדִּין כְּנִזְכָּר, וְאַחֵר שְׁקִבְר נְכוֹי ויקם וגו':

(38 מנחות סה עמוד א.) ניטפל להם רבן יוחנן בן זכאי ואמר להם שוטים מנין לכם ולא היה אדם אחד שהיה משיבו חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט כנגדו ואמר משה רבינו אוהב ישראל היה ויודע שעצרת יום אחד הוא עמד ותקנה אחר שבת כדי שיהו ישראל מתענגין שני ימים קרא עליו מקרא זה (דברים א, ב) אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר ואם משה רבינו אוהב ישראל היה למה איחרן במדבר ארבעים שנה אמר לו רבי בכך אתה פוטרני אמר לו שוטה ולא תהא תורה שלמה שלנו כשיחה בטילה שלכם כתוב אחד אומר (ויקרא כג, טז) תספרו חמשים יום וכתוב אחד אומר (ויקרא כג, טו) שבע שבתות תמימות תהיינה הא כיצד כאן ביום טוב שחל להיות בשבת כאן ביו"ט שחל להיות באמצע שבת

(40 לקוטי שיחות חלק א עמוד 133.) דער ענין אין וועלכן עס האָט זיך געקאַכט דער רבי בעל ההילוך לאַ איז: עס זאָל זיין אַלץ בפועל ממש ובהתפשטות ביותר.